

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Trispalvė, pergyvenusi tremtis ir kančias

Du Šakių gimnazistai prieš 67-erius metus, Vasario 16-ąją, virš aukščiausio mieste pastato, vandentiekio bokšto, iškėlė Trispalvę. Laisvės blyksnis virš miesto 17-ai klasės draugų kainavo tremtis ir bausmes.

R Dalia BYČIENĖ
„Respublikos“ žurnalistė

Tą pačią dieną saugumiečiai iššniukštinėjo, kad plano rengėjų ir dalyvių buvo gerokai daugiau nei du. Kagėbistai susekė, kad net septyni šios klasės vaikinai bei keturios merginos priklausė pagrindinei moksleivių organizacijai „Laisvės sakalai“. Grupė rengė ir platino atsišaukimus, palaikė ryšį su partizanais, kūrė kitus pasipriešinimo planus, bet jų nebespėjo įgyvendinti. Šie moksleiviai buvo pripažinti politiniais nusikaltėliais ir nuteisti 25 metams tremties. Aštuoni jų ištremiti už Šiaurės poliarinio rato, trys - į Karlago lagerius Kazachstane. Paskui „tėvynės išdavikus“, kartu su tėvais, į Sibirą išvežtos trys tos pačios klasės gimnazistės. Dar trys, išdrįsusios nunešti maisto į saugumo rūsius uždarytiems draugams, pašalintos iš gimnazijos be teisės mokytis toliau.

„Ikalinta jaunystė“

Šakių gimnazijos mokinių ir mokytojų pasakojimus apie pokario metu nueitą kančių kelią dėl Lietuvos laisvės, apie tardymus, apie juos pačius į knygą „Ikalinta jaunystė“ sudėjo tuometis jų klasės auklėtojas Jonas Augustaitis. Pasak bendraklasių, prie vėliavos iškėlimo prisidėjo daugiau vaikinių, bet vėliavnešys buvo Vytautas Tirlikas. Vėliavos kėlimo į bokštą planą jis brandino nuo 1951-ųjų rudens. „Gailiuosi tik vieno, kad per mažai nuveikiau Tėvynės labui“, - 1952 m. gegužės 22 d. Kauno KGB

► Šakių „Žiburio“ gimnazijos mokinių delegacija kiekvienais metais Vasario 16-ąją lanko seną vandentiekio bokštą, virš kurio gimnazistai buvo iškėlę Trispalvę

rūmų salėje įvykusiame teismo posėdyje pasakęs jis. Tuomet tai buvo drąsus žodžiai, galėję kainuoti daug skaudžiau, nei 25-erių nuosprendis. Kai buvo renkami prisiminimai knygai, Vytauto jau nebebuvo. Mirė 1974 m., pirmas iš pasiryžėlių gimnazistų vienuoliktuko. „Iš mūsų laidos likome tik dvi - Žemaitijoje gyvenantis Kazimieras Valaitis ir aš“, - sako Kudirkos Naumiestyje gyvenanti buvusi medikė Danutė Baukytė. Visą ji prisimena, tarsi būtų vakar.

Su Trispalve užaugę

Vėliavą kėlė Pranas Būčys ir Antanas Karalius, o Vytautas Tirlikas apačioje padėtį kontroliavo. Pasigaminę raktą, išbandė, o kai atėjo laikas juo pasinaudoti, spyną rado jau pakeistą. Po tokio ilgo pasiruošimo, skaičiavimų, kada gatvė praeina milicininkas, kada vėl pasirodo, jie nebėgo namo. Atsuktuvu, replėmis ati-

darė pirmo aukšto langą ir užkopė į viršų. Išbėgdami prikabinėjo plakatų, esą užminuota. Minų baimė, matyt, nemenkai išgąsdino saugumiečius. Trispalvė bokšte kabėjo ir žvilgsnius kaustė iki apypiečio.

„Jie mums, mergaitėms, staigmeną norėjo pateikti, nieko mums apie vėliavos kėlimą nepasakė. Einame su drauge į mokyklą, miestas toks neramus, žiūrime - bokšte Trispalvė plevėsuoja. Tik jie ir patys artimiausi jų draugai žinojo, kad vėliavą kels. Organizacija ta pati, darbai tie patys buvo, tik apie vėliavos kėlimą jie mums nepapasakojo“, - prisiminė Danutė. Pasak jos, gražiausi iš tos knygutės P.Būčio prisiminimai. Jis gyvai pasakojo, regis, veiksmas vyksta dabar. Atrodo, viskas gerai, sklandu, sekasi, o rytą ima ir išsiveda saugumas...

Buvę tame gimnazistų apsisprendime ir dalis romantikos. Antraip ar vos iš paauglystės iško-

pę jaunuoliai taip ramiai būtų priėmę nuosprendį.

„Jeigu apgailestavome, tai ne dėl savęs, o dėl to, kad tėvams, namiškiams pakenkėme, kad jie dau-

► Ne dėl juokų ėjome ir ne dėl juokų tą darėme. Lietuvybės jausmas mus vedė

Danutė BAUKYTĖ

giausia nukentėjo. Ne dėl juokų ėjome ir ne dėl juokų tą darėme. Lietuvybės jausmas mus vedė. Himnas, vėliava buvo kaip mūsų maršas. Mes prie Trispalvės augę“, - prisimena Danutė.

Lietuvos istorijos egzaminas

D.Baukytė mena, kad iš vienuolikos 25 metus kalėti nuteistų

gimnazistų didesnė pusė buvo iš Gelgaudiškio progimnazijos, kur tuo metu mokyklai vadovavo ir istoriją dėstė Balys Eišvydis. „Jis mums įpūtė tą dvasią. Labai nuodugnai dėstė Lietuvos istoriją, nepaprastai daug reikalavdavo, o mes jam praktiškai parodėme, kad pamoką išmokome. Su B.Eišvydžiu susitikime Šakių gimnazijoje, kuriai vadovauti jis buvo atkeltas. Kaip šiandien prisimenu, mus, tris mergaites, areštavo, atvedė į mokytojų kambarį, į skirtingas kertes susodino. Sėdime ir žiūrime, kaip mūsų direktorius vietoje nenusėdi, išgyvena. Nebeatsiklausdamas vieną cigaretę užgesina, kitos griebiasi. Teko girdėti vėliau, kad po to nuo pareigų buvo nustumtas, mokytoju nebegalėjo dirbti, o netekęs pašaukimo alkoholiui pasidavė. Palaužė žmogų tie tardymai. Šitai negali pasimiršti“, - sako tremties kryžius dėl idėjos praėjusi šakietė.

Gimnazistų drąsą pakartojo studentai

Drąsus Šakių gimnazistų poelgis nepraėjo be pėdsakų. 1986 metais, dar gana gūdžiu sovietmečiu, po nak-

ties Trispalvė suplevėsavė virš „Žiburio“ gimnazijos, antisovietiniais šūkais buvo nurašinėtos teismo pastato, universalinės parduotuvės, stoties sienos. Prisiminę 1952-uosius, saugumiečiai kaltųjų paieškas pradėjo nuo vyresniųjų klasių moksleivių. Ir nieko nepesė. Vėliau, padvelkus laisvės vėjams, išaiškėjo, kad tam ryžosi šakiečiai studentai.

INTERVIU

- Kaip mūsų laikų jaunimas vertina tai, ką „Žiburio“ gimnazijos abiturientai atliko 1952-aisiais metais? - klausėme buvusio Šakių „Žiburio“ gimnazijos auklėtinio, dabar studento, praėjusių metų „Misija Sibiras“ dalyvio Juro PRATUSEVIČIAUS.

- Mums, jauniems, labai sunku vertinti, nes mes to nepatyrėme. Bet tai būtina žinoti kiekvienam, ne tik šakiečiui. Kiekvienam lietuviui savo istoriją, savo didvyrius reikia

žinoti. Mūsų istorijos mokytoja, kiti mokytojai kiekvienais metais mums tą primindavo, visi eidavome prie vandentiekio bokšto Vasario 16-ąją. Mes nematėme okupacijos, esame laisva karta, nepatyrusi draudimų daryti tai, kas tau į širdį įskiepyta. Svarbiausia, kad mes žinome, jog tai buvo.

- Ar dabartinis jaunimas ryžtųsi kam nors panašiam?

- Man sunku pasakyti, ar šių dienų jaunuoliai ryžtųsi. Tik galiu pasakyti, kad mūsų jaunimas yra pilietiškias. Apie visus nenoriu kalbėti, bet tokių mano draugų yra labai daug. Daugelis yra tarnavę kariuomenėje, tarnauja Krašto apsaugos savanorių pajėgose. Žinoma, visais laikais visokių jaunuolių buvo ir bus.

- Praėjusių vasarą su „Misija Sibiras“ ekspedicijos dalyviais praėjote tremtinių, politinių kalinių keliais Kazachstane. Su kokias jausmais grįžote iš šios kelionės? Gal pavyko užtikti kraštiečių pėdsakų?

- Lankėmės Kazachstane, Kengyro lageriuose, kur 1952 m. buvo nutremta viena pagrindinės moksleivių organizacijos grupės narių Elena Grybinaitė. Jos istorija užrašyta knygoje „Gulagų partizanai“. Kai pasidomi, perskaitai prisiminimus, dėl ko jie, būdami tokie jauni, tiek iškentėjo, jausmas nedviprasmiškas. Tik dėl vėliavos iškėlimo tiek metų kalėjo, kentėjo tokius sunku-

mus. Mums tikrai reikia permąstyti ir įvertinti jų pogrį.

- Kaip jums tie lageriai atrodo mūsų laikais?

- Tos vietos, kur buvo lageriai, labai sunykusios. Panašu, kad vietiniai nelabai nori prisiminti tos istorijos. Labai gaila, kad nyksta jas primenantys ženklai, masiniai kapai. Ir kartu labai džiugu, kad mes, jaunas, ten važiuojame, stengiamės pastatyti memorialus, kad nors kiek tos istorijos liktų. O svarbiausias mūsų projekto žingsnis - statyti gyvus paminklus, pasakoti tą istoriją mūsų žmonėms. Todėl mes ir lankomės bendruomenėse, mokyklose, kad ta istorija liktų visų atmintyse. Mes esame paskutinė karta, kuri dar gali susitikti gyvų skaudžios mūsų Tautos istorijos liudininkų ir iš jų mokytis.

- Su kokiomis mintimis ir viltimis jūs, jūsų draugai žengia į antinį Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmetį?

- Aš esu optimistas ir manau, kad mes, lietuviai, išliksime ir viskas eis tik į gera. Tik turi ateiti tas laikas, kai ši karta dar šiek tiek subręs, kai daugiau jaunų žmonių ateis į politiką. Ir jie bus ne nuo okupacijos laikų likę. Turiu pažįstamų, kurie sako, kad jie emigruos, išvažiuos. Bet aš užsienyje sau laimės nematau.

Prieš mėnesį mes, „Misija Sibiras“ dalyviai, Anglijoje lankėme lietuvių bendruomenes, pasakojome jiems, ką patyrėme Kazachstane. Parvežiau gerą žinią - beveik visi ten sutikti emigrantai nori grįžti, stotasi Lietuvoje namus ir tik laukia momento, kada pas mus ekonomika nusistovės. Ir jie tikrai grįš. Nebūtinai ateinančiais metais, nebūtinai po penkerių metų, bet grįš, nes jie nori grįžti. Dėl to ne viena šeima savo vaikams draudžia angliškai tarpusavy kalbėti. Viskas priklauso nuo tėvų. Jeigu tėvai nenorės grįžti, tai ir vaikas nenorės. Bet tokių šeimų tikrai mažai sutikau.

Gydytojai: su mirtį nešančiais krešuliais reikia kovoti

Šalies kardiologai susirūpinę - pagal mirtingumą nuo širdies ligų Lietuva yra tarp pirmiausių Europos Sąjungoje. Specialistai tvirtina: padėtis pagerėtų, jeigu piliečiai labiau įsiklaustų, ką jiems pataria gydytojai. Kokie simptomai signalizuoja apie širdies negalias ir kaip to išvengti?

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIEŠINIMO JUDĖJIMO apskritojo stalo diskutavo gydytojas kardiologas, profesorius Pranas ŠERPYTIS, gydytoja kardiologė, profesorė Žaneta PETRULIONIENĖ, gydytoja kardiologė Greta RADAUSKAITE, Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės Insulto centro vadovas Aleksandras VILIONSKIS. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Sveikata - niekada nesenantai tema. Šiandien kalbėsime apie širdies ligas. Šią temą pasiūlė profesorius Pranas Šerpytis, nes Lietuvoje padėtis tokia, kad nuo širdies ligų, lyginant su Europos Sąjungos valstybėmis, pas mus miršta daugiausiai žmonių. Gerbiamas Prana, lyg ir aišku, kodėl nuolat turime priminti žmonėms apie širdies ligas, apie jų prevenciją...

PŠERPYTIS: Ir kardiologai, ir neurologai, ir pulmonologai, ir kiti specialistai vis dažniau atkreipia dėmesį į trombozes. Ką tai reiškia? Siekiama, kad atkreiptumėm dėmesį į tokias ligas, kaip plaučių arterijos tromboembolija, giliųjų venų trombozė. Kad susirūpintume ligomis, kurios sukelia insultą - prieširdžių virpėjimas, kur vyksta trombų susidarymas. Kodėl trombai susidaro? Jie susidaro dėl kraujagyslės pažeidimo, dėl lėtesnės kraujotakos, trečias dalykas - dėl krešumo sutrikimo. Mes visiškai nekreipiame dėmesio į tokias ligas, kurias galima diagnozuoti, pavyzdžiui, giliųjų venų trombozė. Negydoma liga gali sukelti plaučių arterijos emboliją. Galiu pasakyti, kad iš patenkančių į ligoninę su šia diagnoze daugiau kaip 10 proc. miršta. Aišku, ne kiekvienas mes galime išgelbėti. Geriausia profilaktika - kraują skystinantys medikamentai. Mes kiekvienas susižeidžiame ir, jeigu esame nejudrus arba nenaudojame vaistų, gali išstikti grėsminga situacija - plaučių arterijos embolija. Galiu pasakyti, kad Lietuvoje giliųjų venų trombozė kiekvienais metais diagnozuojama 3 tūkst. gyventojų. Tikslios statistikos neturime, bet skaičiai yra nemaži. Prieširdžių virpėjimas. Šia liga serga 15 proc. žmonių, vyresnių nei 60 metų, ir daugiau kaip 50 proc., vyresnių nei 80 metų. Jeigu mes nevertojame kraują skystinančių preparatų, tai galima pasakyti, kad išeminiai insultai kilti atsiranda 5-6 kartus didesnė tikimybė.

Aspirinas nėra visiškai nekalts vaistas, jis skiriamas tam tikriems pacientams

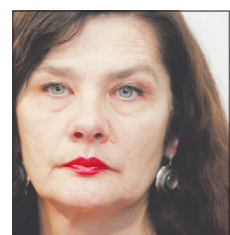
judant, nepadarrant pertraukėlių, nepadarrant mankštos, yra labai pavojinga. Mes puikiai žinome, kad prie nejudros pratinsai ir mūsų vaikai. Bet kokia profilaktika, bet kokia prevencija turi būti pradedama nuo vaikystės. Siekiant išvengti trombozės, be jokios abejonės būtinas fizinis aktyvumas, o ne sėdėjimas valandų valandas toje pačioje pozijoje. Dar noriu pabrėžti, kad žmonės vis daugiau keliauja lėktuvais. Ilgai skrendant lėktuvu padidėja rizika formuotis trombam glosiose venose, o taip pat plaučių arterijos embolijai. Be jokios abejonės, prieš vartojant skystinančiuosius vaistus, reikėtų pasitarti su savo gydytoju ir įvertinti savo riziką. Taip pat noriu pritari ir paantrinti, kad yra tam tikrų situacijų, kai kraują skystinančius vaistus vartoti yra būtina, netgi privaloma. Ypač tada, jei jau yra buvę panašūs įvykių, jeigu liga jau yra diagnozuota, tuomet gydytojas patars, kokius vaistus, kokių režimų, kaip ilgai vartoti. Jeigu yra pasikartojantis prieširdžių virpėjimas, skystinamieji vaistai yra būtini, siekiant sumažinti insulto riziką.

G.JAKAVONIS: Ar negali vienas iš simptomų būti nerimo ir baimės jausmas miegant, kai atrodo, kad lyg kažkas negerai širdžiai. Ar tai nėra ritmo sutrikimo simptomai? Esu girdėjęs tokių pastebėjimų iš kolegų.

A.VILIONSKIS: Šis klausimas tikriausiai turėtų būti adresuotas kardiologams, o ne neu-

rologams, nes neurologai dažniausiai susiduria su komplikacijomis dėl to, kad iki tol nebuvo gydymo. Insultas yra kažkokios esamos ligos komplikacija. Laiku negydomas ar nedidžiavęs prieširdžių virpėjimas padidina išeminio insulto riziką. Insulto rizika didėja 5-6 kartus, tai visiškai nepriklauso nuo amžiaus, nepriklauso ir nuo to, ar tai yra lėtinis prieširdžių virpėjimas, ar tai yra atskiri epizodai, kurie savaime atsistato. Tačiau vienai ar kitaip rizika yra didelė. Čia yra ta sritis, kurioje mes galime bendradarbiauti. Prieširdžių virpėjimų sukelti insultai sudaro apie 30 proc. visų išeminių insultų. Trombozinės kilmės insultai įvyksta todėl, kad trombozės susidaro dėl pirminės profilaktikos stokos, laiku nenustatytų insulto rizikos veiksnių, kurie yra tokie patys, kaip ir miokardo infarkto veiksniai - negydomas arba netinkamai gydomas arterinis kraujospūdis. Tai, kad žmogus vartoja vaistus nuo spaudimo, nereiškia, kad jis gydo tą spau-

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

Žaneta PETRULIONIENĖ
Gydytoja kardiologė, profesorė

rologams, nes neurologai dažniausiai susiduria su komplikacijomis dėl to, kad iki tol nebuvo gydymo. Insultas yra kažkokios esamos ligos komplikacija. Laiku negydomas ar nedidžiavęs prieširdžių virpėjimas padidina išeminio insulto riziką. Insulto rizika didėja 5-6 kartus, tai visiškai nepriklauso nuo amžiaus, nepriklauso ir nuo to, ar tai yra lėtinis prieširdžių virpėjimas, ar tai yra atskiri epizodai, kurie savaime atsistato. Tačiau vienai ar kitaip rizika yra didelė. Čia yra ta sritis, kurioje mes galime bendradarbiauti. Prieširdžių virpėjimų sukelti insultai sudaro apie 30 proc. visų išeminių insultų. Trombozinės kilmės insultai įvyksta todėl, kad trombozės susidaro dėl pirminės profilaktikos stokos, laiku nenustatytų insulto rizikos veiksnių, kurie yra tokie patys, kaip ir miokardo infarkto veiksniai - negydomas arba netinkamai gydomas arterinis kraujospūdis. Tai, kad žmogus vartoja vaistus nuo spaudimo, nereiškia, kad jis gydo tą spau-

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

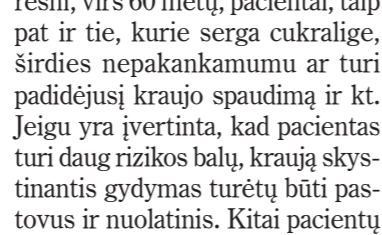
G.JAKAVONIS: Ką pasakytų kardiologė Greta?

G.RADAUSKAITE: Beveik kas ketvirtas žmogus bent kartą gyvenime yra turėjęs sutrikusį širdies ritmą, prieširdžių virpėjimą ar prieširdžių plazdėjimą. Prieširdžių virpėjimas yra pavojingas tuo, kad dažnai, sutrikus ritmui, nevertojant kraują skystinančių vaistų, pacientus ištinka insultas, išeminis insultas. Kartais pacientai net nežino, kad turi ritmo sutrikimus, nes paprasčiausiai jų neįjaučia, o pirmas pasireiškimas - staiga įvykęs išeminis insultas. Šiuo metu situacija yra šiek tiek geresnė, turime geresnę prieširdžių virpėjimo diagnostiką. Tai reiškia, kad mes turime galimybę parai uždėti aparatus, kurie fiksuoja kardiogramą. Galima net trims paroms, kas rekomenduojama vyresniems pacientams. Ta-

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

G.JAKAVONIS: Turiu maimą, kurią yra ištikę du insultai. Jai 90 metų. Savaime suprantama, ji turi įvairių sveikatos problemų. Anksčiau buvo galima vaistus išrašyti trims mėnesiams, o dabar jie rašomi kas mėnesį. Man ją nuvežti į polikliniką didelis rūpestis, nes ji beveik nevaikšto. Dabar aš kas mėnesį turiu vaikščioti pas šeimos gydytoją. Paskambinęs, išgirstu, kad laisvų vietų nėra, liepia skambinti vėliau ir taip keturias dienas - diena iš dienos. Neabejoju, kad toks esu ne vienas. Kaip rūpintis sveikata tokiu atveju, ką daryti?

PŠERPYTIS: Jei žmogus blogai pasijaučia, jis visuomet gali kreiptis į skubios pagalbos skyrių, nes yra tam tikri simptomai, kuriuos reikia labai greitai gydyti. Yra priėmimo skyriai, ten turime spręsti šią problemą. Šeimos gydytojas arba jo komanda visą laiką turėtų būti pasiekiami, kad galėtų pasakyti, ką reikia daryti. Ar mes gydytumėm spaudimą, ar ritmo sutrikimą, antikoagulantų nereikėtų nutraukti, nes nutraukus gali kilti didelės komplikacijos. Aš visuomet kartu, kad šeimos gy-

Greta RADAUSKAITE
Gydytoja kardiologė

Kartais pacientai net nežino, kad turi ritmo sutrikimus, nes paprasčiausiai jų nejaučia

dytojas yra kaip šeimos advokatas, jis turėtų žinoti, ką reikėtų padaryti, kur nukreipti. Vienas jis vartoti vaistus, bet turime juos vartoti teisingai. Kitas rizikos veiksnys - cukrinis diabetas, taip pat per mažas fizinis aktyvumas, nes tai didina ir infarkto riziką. Šiuo atveju mes daugiau kalbame apie arterinę trombozė. Bet tai yra papildomi rizikos veiksniai ir jeigu mes jų negydomė, tokie žmonės turi didesnę insulto riziką. Kiekvienais metais įvyksta apie 10 tūkst. insulto atvejų. Mirštama nuo insulto panašiai kaip ir kitose šalyse. Visose šalyse mirtys nuo insulto užima trečią vietą.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

dytojas yra kaip šeimos advokatas, jis turėtų žinoti, ką reikėtų padaryti, kur nukreipti. Vienas jis vartoti vaistus, bet turime juos vartoti teisingai. Kitas rizikos veiksnys - cukrinis diabetas, taip pat per mažas fizinis aktyvumas, nes tai didina ir infarkto riziką. Šiuo atveju mes daugiau kalbame apie arterinę trombozė. Bet tai yra papildomi rizikos veiksniai ir jeigu mes jų negydomė, tokie žmonės turi didesnę insulto riziką. Kiekvienais metais įvyksta apie 10 tūkst. insulto atvejų. Mirštama nuo insulto panašiai kaip ir kitose šalyse. Visose šalyse mirtys nuo insulto užima trečią vietą.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

di galima paskirti adekvatų ir savalaikį gydymą, kraują skystinančius vaistus. Pirmiausia, gydytojai įvertina pacientų riziką. Mes skaičiuojame rizikos balus. Didesnė riziką turi moterys ir vyresni, virš 60 metų, pacientai, taip pat ir tie, kurie serga cukralige, širdies nepakankamumu ar turi padidėjusį kraujospaudimą ir kt. Jeigu yra įvertinta, kad pacientas turi daug rizikos balų, kraują skystinantys gydomas turėtų būti pastovus ir nuolatinis. Kitai pacientų grupei, kuri turi mažesnę trombozės riziką, kraują skystinantys vaistai skiriami po ritmo sutrikimo. Labai svarbu, kad pacientai savavališkai nenutrauktų gydymo ir neatsidurtų neurologų centre. Dėl to kardiologai ir neurologai bendradarbiauja. Kartais, kad patikslintų priežastis, išeminių insultų patyrusių pacientų neurologai siunčia kardiologams. Dažniausia išeminio insulto priežastis - ritmo sutrikimai.

NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2019

2019 metų NACIONALINĖS VERTYBĖS pristatomos šeštadieniais „Žalgirio“ nacionalinio pasipriešinimo judėjimo priede su „Respublika“. Rašykite ir Jūs! NACIONALINIŲ VERTYBIŲ RINKIMAI 2018, A.Smetonos g. 2, Vilnius LT-01115, arba el.paštu redaktorius@respublika.net. Tel. (8-5) 212-35-25

Gyvenimą paskyręs Tautos švietimui

XIX a. pabaigoje - XX a. pradžioje tarp tautinio atgimimo šauklių, žinomų Lietuvos inteligentų, tokių kaip Jonas Basanavičius, Vincas Kudirka, Povilas Višinskis, Juozas Tumas-Vaižgantas, Jonas Jablonskis, Gabrielė Petkevičaitė-Bitė, Gabrielius Landsbergis-Žemkalnis, Marija Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana, Pranas Mašiotas ir dar daugelio kitų, darbuose ir MARCELINAS ŠIKŠNYS-ŠIAULĖNIŠKIS-EMŠA (1874-1970), visą gyvenimą paskyręs liaudies švietimui, visuomeninei ir kultūrinei veiklai.

Jaunatviškas maksimalizmas

Garsus lietuvių pedagogas, dramaturgas, publicistas, „varpininkas“, matematikos vadovėlių autorius, Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos direktorius, aktyvus visuomenės ir kultūros veikėjas M.Šikšnys gimė Šiaulių apskrityje, Šiaulėnų parapijoje, Notiniškių kaime.

1893 m. M.Šikšnys įstojo į Maskvos universiteto Matematikos ir fizikos fakultetą. Su jaunatvišku entuziazmu kibo į mokslus - paskaitos iš tiesų buvo labai įdomios. Tuo metu universitete dėstė tokie garsūs profesoriai, kaip Aleksandras Stoletovas, Nikolajus Žukovskis, K.Timirazevs, P.Lebedevas ir kiti. Be specialybės paskaitų, M.Šikšnys lankė ir garsaus kalbininko profesoriaus Filipo Fortunatovo paskaitas, kurios turėjo didelę įtaką jo literatūrinei kūrybai. Maskvoje M.Šikšnys įsitraukė į slaptą lietuvių studentų būrelį veiklą. Tuo metu būreliui priklausė apie 20 narių, o pirmininkas buvo Kazys Grinius. Susirinkimai vykdavo lietuvių studentų butuose, kuriuos reikėdavo nuolat keisti, nes buvo labai pavojinga, o ypač rūpestingai teko slėpti lietuvišką spaudą. Tuose susirinkimuose M.Šikšnys perskaitė pirmuosius savo eilėraščius. Geriausieji buvo spausdinami „Varpe“ ir „Ūkininke“ Šiaulėniškio slapyvardžiu. Labiausiai Šiaulėniškį išgarsino eilėraštis „Giesmė“, prasidedantis žodžiais „Pasakyk, mano mylimas krašte“ („Varpas“, 1895, Nr. 11). Eilėraštis kėlė Tautos dvasią ir paplito kaip daina, vėliau dainuota per visas okupacijas. Maskvoje M.Šikšnys parašė ir pirmąją dramą „Kražiai“, pasakojančią apie kazokų susidorojimą su užsispyrusiais žemaičiais. Tačiau, draugams sukritikavus, autorius kūrinių sunaikino. Studijų metais M.Šikšnys daug mokėsi, dirbo, dalyvavo studentiškoje veikloje, reikišė kaip kūrėjas ir, be abejo, skurdo. Visa tai atsiliepė sveikatai - jis susirgo džiova. Todėl draugų medikų patarimas per vasaros atostogas daugiau laiko leisdavo miške, plaukdavo sieliais Volga žemyn, apsistodavo pas totorius, gerdavo kumysą ir rudeniop grįždavo sustiprėjęs. 1897 m. jis baigė universitetą ir gavo aukštojo mokslo diplomą.

► M.Šikšnys su žmona Liucija ir dukrele Maryte. Ryga, 1910

Pedagoginė ir kūrybinė veikla Rygoje

Grįžęs iš Maskvos į Tėvynę, diplomuotas matematikas tikėjosi gauti mokytojo darbą, tačiau Vilniaus apygardos mokyklų kuratoriaus pasakė, kad lietuviams katalikams Lietuvoje vietų nėra. Pasikaratojo įprasta XIX a. antrosios pusės situacija, kai išsilavinę jaunuoliai lietuviškai Tėvynėje paprasčiausiai buvo nepageidaujami. Bičiulio, mokytojo Prano Mašiotas, kvietimu M.Šikšnys išvyko į Rygą. Čia prasidėjo naujas pedagogo, dramaturgo, publicisto, švietėjo gyvenimas. Netrukus jis įsisuko į darbų sukūrį. Prieš pietus M.Šikšnys Rygos realinėje mokykloje dėstė matematiką, tvarkė dokumentaciją rusiškai, o popiet suaugusiųjų kursuose ir „Žvaigždės“ renginiuose - lietuviškai. Kartu su P.Mašiotu dalyvavo „Savišalpos“, „Kanklių“, „Žvaigždės“ ir kitų lietuvių draugijų veikloje. 1899 m. M.Šiaulėniškis (M.Šikšnys) parašė dramą „Meilė suardyti - tai nuodėmė pagimdyti“. Pirmą kartą ji suvaidinta 1900 m. sausio 29 d. Rygoje. 1905 m. pastatyta Šiaulėniškio drama „Pilėnų kunigaikštis“ sulaukė nepaprasto pasisekimo. Rygoje ji buvo statoma net penkis kartus. Ilgą laiką spektaklis rodytas Lietuvos miestų teatrų scenose. „Pilėnų kunigaikštis“ vaidino ir Petrapilio, Voronežo, Odesos bei kitų miestų aktoriai. 1907 m. buvo pastatyta filosofinė drama „Sparnai“, o 1911 m. - šeimos drama „Likimo bausmė“. Tuo metu M.Šikšnio dramoms tapo tiesiog gėlo vandens gurkšniu lietuviško žodžio išsiilgusiems tautiečiams ir buvo labai po-

puliarios. Pavyzdžiui, 1911 m. vasario 12 d. Vilniuje knygyną atidaręs Jurgis Šlapelis parašė M.Šikšniui atvirlaiškį, prašydamas autoriaus atsiųsti geležinkelio po 100 egzempliorių „Likimo bausmės“, „Sparnų“ ir „Pilėnų kunigaikščio“. J.Šlapelis rašė: „Būtų gerai, kad duotumei dar po kokius 200 egz. komisan, nes dabar, mano knygynui padidėjus, atsitinka kartais, sakykime, Amerikon reikalavimai kai kurių knygų po 100 ir daugiau egzempl.“

► M.Šikšnio nuopelnai - dideli, tačiau pats didžiausias - kad jis atvėrė Vilniaus krašto lietuviams visų aukštųjų mokyklų duris

Tikėtina, kad iš J.Šlapelio knygyno M.Šikšnio dramoms galėjo nukeliauti į Varšuvą, Maskvą, JAV miestus ir kitur. To meto spauda dažnai publikuodavo M.Šikšnio (slapyvardžiu Emša) straipsnius teatro, kultūros, mokslo, politikos tematika. Emšos patriotinius eilėraščius spausdino Rygos lietuvių laikraštis „Rygos garsas“ ir „Vilniaus žinios“.

M.Šikšniui gyvenant Rygoje įvyko ir asmeninių pokyčių. 1902 m. vasarą jis vedė generolo A.Paškevičiaus dukterį Liuciją.

1902 m. liepos 11 d. Rygos katalikų bažnyčioje kunigas Rūdys sutuokė 28 metų kolegijos sekretorių Marceliną Šikšnę ir 21 metų Liuciją Paškevičiūtę. Liudininkai buvo Vytautas Milašauskas ir Kazimieras Vizbaras, piršlys - Pranas

Mašiotas. Rygos imperatoriškosios muzikos mokyklos studentas Aleksandras Kačanauskas (1882-1957) atliko „Veni creator“. Jaunavedžių pasveikinti atvyko realinės mokyklos pedagogai, kurie įteikė gražią, brangią dovaną - prancūzų juvelyrų darbo stalinį laikrodį.

Matematiką dėstė lietuviškai

Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, dalis Lietuvos pradinių, vidurinių ir specialiųjų mokyklų moksleivių ir mokytojų pasitraukė į didžiuosius Rusijos miestus (Peterburgą, Maskvą, Jaroslavlį, Tambovą, Voronežą ir kitus).

M.Šikšnys į Voronežą atvyko 1915 m. rugsėjo pradžioje. Iš pradžių gyveno prisiglaudęs prie kitų, o kai išsinuomojo butą, iš Vladimiro pasikvietė ir savo šeimą. Netrukus M.Šikšnys įsitraukė į darbus. Dėstė matematiką M.Yčo berniukų ir mergaičių gimnazijose bei Mokytojų kursuose. Kaip prisimena buvę mokiniai, M.Šikšnys buvęs reiklus, rimtas ir teisingas. Jis - pirmasis mokytojas, Voroneže pradėjęs pamokose lietuviškai dėstyti matematiką. Ypač rūpinosi lietuviškų matematikos terminų norminimo reikalais. Vėliau pedagogas savo atsiminimuose rašė:

„Matematikų komisiją sudarė Pr. Mašiotas, Z.Žemaitis ir aš; visi trys susirinkdavome pas J.Jablonskį ir, jo padedami, svarstėme kiekvieną terminą; Mašiotas paprastai referuodavo algebros terminus, Žemaitis - geometrijos, o aš - aritmetikos; J.Jablonskis pasakydavo savo nuomonę dėl siūlomo termino lietuviškumo; kas nevykusiai buvo siūloma, ištaisydavo arba pasiūlydavo savo - ir terminas būdavo priimtas. Posėdžiuose dalyvavdavau ir gyvenęs pas J.Jablonskį jaunas kalbininkas J.Balčikonis“.

1919 m. Vilniuje buvo išleistas M.Šikšnio parengtas „Aritmetikos ir algebros terminų žodynelis“.

Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazija

1918 m. vasarą M.Šikšnys grįžo į Vilnių ir čia liko visam laikui. Lenkijai okupavus Vilniaus kraštą, daugelis inteligentų pasitraukė į Lietuvos laikinąją sostinę Kauną, bet nemažai jų liko ir Vilniuje, tarp jų - M.Šikšnys. Vilniaus krašto lietuvių inteligentų centras buvo Vilniaus berniukų gimnazija, kuriai 1921 m. rugpjūčio 22 d. gimnazijos pedagogų taryba nutarė suteikti Vytauto Didžiojo vardą. Čia galėjo mokytis ir mergaitės. M.Šikšnys kibo į darbus - dėstė matematiką Vilniaus berniukų gimnazijoje, kartu atliko ir mokyklos inspektorius

pareigas. Nuo 1922 m. M.Šikšnys paskirtas Vilniaus Vytauto Didžiojo gimnazijos direktoriumi. Tuo metu jo vadovaujama gimnazija buvo vienintelis švietimo ir kultūros židinys Vilniaus krašto lietuvių vaikams.

M.Šikšnys garsėjo veiklumu, darbštumu, teisingumu ir tolerancija. Jis stengėsi globoti kiekvieną mokinį, mokėjo suburti darnų pedagogų kolektyvą. Kaip įmanydamas stengėsi, kad lietuvių gimnazijų abiturientai turėtų teisę stoti į bet kokią pasaulio universitetą. Jo pastangos buvo vaisingos - Vytauto Didžiojo gimnazijos mokiniams leista laikyti egzaminus valstybinėje komisijoje, kurios atstovus ir pirmininką skirdavo lenkų švietimo kuratorija. Nuo 1925 m. abiturientai, išlaikę visus egzaminus, gaudavo lietuvių ir lenkų kalbomis parašytą atestatą, suteikiantį teisę stoti į bet kokią aukštąją mokyklą. Buvę auklėtiniai įsitikinę, kad visi M.Šikšnio nuopelnai - dideli, tačiau pats didžiausias - kad jis atvėrė Vilniaus krašto lietuviams visų aukštųjų mokyklų duris.

M.Šikšnys aktyviai dalyvavo ir visuomeniniame darbe, daug laiko skyrė Lietuvių mokslo draugijos ir Lietuvių mokytojų sąjungos veiklai. Po dr. J.Basanavičiaus mirties jis buvo išrinktas Lietuvių mokslo draugijos pirmininku. Daug dirbo rašydamas algebros, geometrijos vadovėlius ir uždavinynus. Kai kuriuos vadovėlius autorius leido savo lėšomis. J.Tumas-Vaižgantas M.Šikšnę vadino rimčiausiu Lietuvos matematiku, nes jis parašė daugiausia lietuviškų matematikos vadovėlių vidurinėms mokykloms.

M.Šikšnio gyvenimas buvo ilgas, sudėtingas, kupinas prasmingų darbų ir sunkių išbandymų. Jis išgyveno lietuviškos spaudos draudimo metus, savo poezija ir dramomis skelbdamas lietuvišką žodį ne tik Lietuvoje, bet ir už jos ribų, kur tik gyveno lietuvių. Ištėrė karų baisumus, okupacijas ir nepailsdamas dirbo, buvo Lietuvos kultūros, švietimo ir mokslo švyturys. 1940 m. sausio 30 d. Lietuvos Respublikos prezidentas Antanas Smetona už nuopelnus Lietuvai M.Šikšnę apdovanojo Vytauto Didžiojo trečiojo laipsnio ordinu.

M.Šikšnio darbus tęsė jo mokiniai. Iki pat gerbiamo mokytojo gyvenimo pabaigos senieji vilniečiai inteligentai, bičiuliai, kolegos ir mokiniai puoselėjo tradiciją - kiekvienais metais per buvusio gimnazijos direktoriaus gimtadienį, gegužės 14-ąją, susirinkdavo jo namelyje Žvėryne ir leisdavo laiką, dalydamiesi neišsenkamais prisiminimais, pasakodami mylimam mokytojui apie savo pasiekimus.

1964 m. M.Šikšniui suteiktas nusipelnusio kultūros veikėjo garbės vardas.

Juratė JAGMINIENĖ,
Lietuvos švietimo istorijos muziejaus
muziejininkė